

TILASTOLLISIA TIEDONANTOJA
JULKAISSUT SUOMEN TILASTOLLINEN PÄÄTOIMISTO. 12.

MATTI HELENIUS-SEPPÄLÄ

SOSIAALISESTA ALKOHOLITILASTOSTA

HELSINGISSÄ, 1910
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA

Alkulause.

Seuraava esitys on pääasiallisesti tulos opintomatkasta, jonka Tilastollisen Päätoimiston v. t. tirehtorin tohtori *A. G. Fontellin* kehotuksesta tammi- ja helmikuulla vuonna 1909 tein Skandinavian maihin ottaakseni selkoa uudemista ulkomaisista tutkimusmetoodeista ja -suunnitelmista alkoholitilaston alalla. Julkaisun lähimpänä tarkoituksena on saada asiallista pohjaa ja osoittaa lähteitä eri tahoilta viritetyn, alkoholitilaston ajanmukaiselle kannalle järjestämistä koskevan kysymyksen käsittelylle.

Olen erityisessä kiitollisuuden velassa Tukholman kaupungin tilastollisen konttorin ylim. amanuensille hra *Yngve Larssonille*, Tanskan Valtion Tilastollisen Toimiston tirehtorille hra *Michael Koefoedille* ja sihteerille hra *Im. Bangille*, Norjan kauppaja- ja teollisuusministerille hra valtioneuvos *L. Abrahamсенille* sekä Norjan Tilastollisen Päätoimiston tirehtorille hra *A. N. Kierille* ja sihteerille hra *A. Th. Kierille* kaikesta avusta, mitä olen heiltä työssäni saanut.

Helsingissä toukokuun 8 p. 1909.

Matti Helenius-Seppälä.

Sisällys:

	Siv.
Alkulause	3
I. Johdanto	5
II. Alkoholitilasto muissa maissa	
1. Tilastollisissa vuosikirjoissa julaistut tiedot	6
2. Säännöllisesti ilmestyviä alkoholitilastollisia erikoisjulkaisuja	10
3. Tilapäisiä alkoholitilastollisia erikoisjulkaisuja	10
4. Alkoholikysymyksen käsittely muissa virallisissa julkaisuissa	16
III. Uudempia suunnitelmia tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaamiseksi	
1. Kansainvälisiä yrityksiä	17
2. Muuan ruotsalainen suunnitelma	22
3. Vastaiset yksityiset alkoholitilastolliset tutkimukset	23
IV. Tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaaminen omassa maassamme	23

I. Johdanto.

Vuonna 1904 julkaisi Tilastollinen Päätoimisto huomattavan tutkimuksen »Suomen alkoholipitoisten juomain kauppa sekä vähittäismyynti- ja anniskeluyhtiöt vuosina 1898—1902», alottaen sillä »Alkoholi-tilastoa» nimisen uuden sarjan, n:o XXVII, Suomen Virallista Tilastoa. Sarjan laajakäsitteinen nimi jo viittaa siihen, että on toivoa vastakin saada virallisia tilastollisia selontekoja sosiaalisen alkoholitutkimuksen eri aloilta. Julkaisusarjan keskeytyminen useammaksi vuodeksi on kaiketi etupäässä riippunut siitä, että tällaisena ajankohtana, jolloin koko juovutusjuomalainsäädäntö on perin pohjaisen uudistuksen alaisena, lienee ollut vaikea päättää, missä laajuudessa ja mitä erikoisaloja käsittelevänä »Alkoholi-tilastoa» on jatkettava. Näyttää kuitenkin siltä, kuin alkoholitilaston saamista ajanmukaiselle kannalle olisi nykyoloissa erityisesti kiirehdittävä.

Jos yleisestä kieltolaista tulisi läheisessä tulevaisuudessa täyttä totta, olisi jo ajoissa alkoholikysymystä valaiseva tilasto järjestettävä siten, että vertausten tekeminen entisten ja uusien olojen välillä ja johtopäätösten vetäminen uuden lain vaikutuksiin nähden kävisi mahdolliseksi. Nykyään on monta tärkeätä puolta alkoholikysymyksessä, joihin virallinen tilasto joko ei kajoa ollenkaan tai koskettaa niin ohimennen, että mitään käyttökelpoista aineistoa vastaisten vertailujen tekemiseen ei synny. Jo omat kotoiset tarpeemme siis vaativat puheenalaisen tilaston täydentämistä sellaiseksi, että olisi yhdenmukaisesti kootun ja julaistun aineiston pohjalla mahdollista tilastollisesti verrata juovutusjuomalainsäädännön uudistuksen jälkeisten vuosien oloja lähinnä edellisten vuosien oloihin.

Mutta myöskin arvomme ylläpitäminen ulkomaihin nähden edellyttäisi, että maamme, jota alkoholinkäytännön vähäisyyden ja juovutusjuomaliikkeen rajoitusten takia muualla Euroopassa pidetään esimerkiksi kelpaavana, voisi pyydettyä tarjota tyydyttävämpiä tietoja alkoholioloistaan, kuin nykyään on asianlaita.

Maamme virallisen tilaston uudestaan järjestämistä varten asetettu komitea lausui vuonna 1904 läänintilastoa koskevassa mietinnössään: »Eri-tyisala, joka on mitä lähimmässä yhteydessä yleisen järjestyksen ja siveellisyyden kanssa ja joka siis kyllä ansaitsisi sijansa läänintilastossa, on alkoholipitoisten juomien valmistus ja kauppa. Mainittu elinkeino on kuitenkin yhteiskunnalliselta merkitykseltään siksi tärkeä, että laajaperäinen tilastollinen selvitys siitä näyttää tarpeelliselta. Komitea ei sen vuoksi ole ottanut tätä

kysymystä läänintilastoon, vaan on katsonut asianmukaisemmaksi, että siitäkin muodostetaan itsenäinen virallisen tilaston haara, jonka järjestämisestä komitea vastaisuudessa on tekevä esityksen.»¹⁾

Varsinaisten ammattimiestenkin keskuudessa ollaan siis täysin selvillä siitä, että alkoholitilastoon on pantava vast'edes paljoo suurempaa huomiota kuin tähän asti ja että välttämättömänä edellytyksenä tähän on puheenalaisen tilaston säännöllinen julkaiseminen erityisenä virallisen tilaston haarana.

Raittiuden Ystävien seura, jonka piirissä asia ennenkin on ollut vireillä²⁾, on 1908 vuoden lopulla jättänyt Hallitukselle anomuksen, jossa pyydetään,

»että ensi tilassa jatkettaisiin jo alulle pantua alkoholitilastoa laventamalla sitä niin, että se mikäli mahdollista käsittäisi koko alkoholiliikkeen ja sen vaikutukset,

että alkoholitilasto julaistaisiin erikoisena sarjana Suomen Virallista Tilastoa siten, että tähän sarjaan koottaisiin alkoholitilaston alalle kuuluvat numerot myöskin muista tilastosarjoista pitämällä silmällä täydellisen kuvan antamista juuri alkoholiliikkeestä ja sen vaikutuksista; ja

että Keisarillisen Senaatin toimesta erityinen komitea asetettaisiin tekemään ehdotuksia anotun toimenpiteen toteuttamiseksi.»³⁾

Anomus ei liene vielä ennättänyt lopullisen käsittelyn alaiseksi.

Ken joutuneekin ehdotusta laatimaan alkoholitilaston vastaisesta järjestämisestä, valtion Tilastokomiteako itse vai erityinen alkoholikysymykseen tarkemmin perehtyneistä henkilöistä kokoonpantua komitea, jonka ehdotus sitten tulisi valtion Tilastokomitean tarkastettavaksi, niin joka tapauksessa lienee asian jouduttamiselle eduksi lyhyen selonteon esittäminen siitä, millä kannalla alkoholitilasto nykyään on muualla ja mitä uudistuksia siihen on ehdotettu.

II. Alkoholitilasto muissa maissa.

1. Tilastollisissa vuosikirjoissa julaistut tiedot.

Useimpien Euroopan maiden tilastollisissa vuosikirjoissa on jotenkin niukalti alkoholitilastollisia tietoja. Koetamme poimia niistä muutamia tärkeimpiä.

Saksassa annetaan valtakunnan tilastollisessa vuosikirjassa tietoja viininviljelyksestä; oluen, paloviinan ja kuohuviinin valmistuksesta; oluen, viinin ja paloviinan, konjakin y. m. tuonnista ja viennistä; paloviinan ja oluen kulutuksesta (myöskin asukasta kohden); paloviina-, kuohuviini- ja mallas-

¹⁾ Tilastokomitean mietintö I. Läänintilasto. Helsinki, 1904. S. 45.

²⁾ Vrt. esim. Kertomus Raittiuden Ystävien vaikutuksesta vuonna 1902. Helsinki, 1903. S. 11.

³⁾ K. V. Hurmerinnan ja O. W. Louhivuoren allekirjoittama asiakirja Raittiuden Ystävien arkistossa.

juomaverosta; viinien tuottamasta tullitulosta; paloviinan, oluen ja kuohuviinin vero- ja tullituloista, sekä kroonillisen alkoholismin osuudesta yleisissä sairashuoneissa hoidetuista sairaudentapauksista.¹⁾ Saksan valtakunnan tilastollisesta käsikirjasta saa yleensä samoja tietoja, mutta niiden lisäksi on siinä sellaisia pikkutietoja kuin palveluksessa sattuneen juopumuksen osuus Saksan armeijan ja sotalaivaston miehistön keskuudessa tapahtuneista rikoksista, viinikauppiaiden nauttimat tullietuudet, mallasjuoma- ja paloviinaveron suoritusta koskevat rangaistustapaukset j. n. e.²⁾

Preussin tilastollisessa vuosikirjassa on, alkoholijuomien valmistusta y. m. koskevien tietojen ohella, mainittu alkoholismisairaumuodon esiintyminen valtion hulluinhuoneissa.³⁾

Bayerin tilastollisessa vuosikirjassa on tavallisten alkoholitilastollisten tiedonantojen ohella pantu, kuten saattaa odottaakin, erikoista huomiota oluen valmistukseen, vientiin ja tuontiin.⁴⁾ Myöskin tiedot eri alkoholijuomien anniskelu- ja vähittäismyyntipaikkain luvusta kannattanee erityisesti mainita.⁵⁾

Itävallasta on tietoja viinisadosta, väkiviinan ylimmistä ja alimmista pörssi hinnoista muutamissa tärkeimmissä liikekeskuksissa, olut- ja viiniteollisuudesta sekä anniskelu- ja vähittäismyyntipaikkain luvusta ja laadusta.⁶⁾

Unkarin tilastollinen vuosikirja tarjoaa tietoja viininviljelyksestä, olut- ja viinateollisuudesta, viinin tuonnista ja viennistä sekä viina-, viini- ja olutverosta.⁷⁾

Ranskan virallinen tilasto antaa hyvin yksityiskohtaiset tiedot, myöskin asukasta kohden, erilaatuisten alkoholipitoisten juomain kulutuksesta, tarjoamalla tilaisuutta vertailuihin eri departementtien ja ajanjaksojen välillä.⁸⁾ Paitsi viininviljelyksestä, tislattujen alkoholijuomain valmistuksesta y. m. s. saadaan selkoa väkiviinan denaturoimisesta⁹⁾ sekä alkoholismista itsemurhain ja tapaturmain syynä, vaikkakin tiedot tässä kohden ovat minimilukuja, jotka eivät ilmoita läheskään koko totuutta.¹⁰⁾ — *Parisin kaupungin* tilastollinen vuosikirja sisältää m. m. mieltäkiinnittäviä tietoja kaupungin kemiallisessa laboratorioissa tutkittujen viinien ja tislattujen juomien laadusta.¹¹⁾

1) Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich. Neunundzwanzigster Jahrgang 1908. Berlin, 1908. S. 34; 71 seur., 73 seur., 75; 127, 147, 153, 183; 245, 246; 277; 284; 293, 294, 365.

2) Statistisches Handbuch für das Deutsche Reich. Herausgegeben vom Kaiserlichen Statistischen Amt. Erster Teil. Berlin, 1907. S. 517, 600, 602.

3) Statistisches Jahrbuch für den Preussischen Staat 1906. Berlin, 1907. S. 139.

4) Statistisches Jahrbuch für das Königreich Bayern. Neunter Jahrgang 1907. München, 1907. S. 92, 94.

5) Sma. S. 76 seur.

6) Österreichisches Statistisches Handbuch. Sechszwanzigster Jahrgang 1907. Wien, 1908. S. 152 seur., 189, 262 seur., 264.

7) Annuaire statistique Hongrois 1906. Budapest, 1908. S. 116, 184 seur., 204 seur., 518.

8) Statistique générale de la France. Annuaire statistique. Vingt-sixième volume. — 1906. Paris, 1907. S. 306 seur., 92*.

9) Sma. S. 154.

10) Vrt. *Matti Helenius*, Alkoholikysymys. Porvoo, 1902. S. 194, 202 seur.

11) Annuaire statistique de la Ville de Paris. XXVI:e année. Paris, 1907. S. 245.

Alankomaiden tilastollisessa vuosikirjassa on tietoja ainoastaan olut- ja viinateollisuudesta sekä valtion tislattujen juomain aksiisina saamasta tulosta. ¹⁾

Belgian tilastollisessa vuosikirjassa tehdään selkoa, tavallisen alkoholitilaston ohella, virallista tietä perustetuista kouluraittiusyhdistyksistä. ²⁾ Akuuttisen alkoholismin mainitsemisella kuolemansyiden joukossa ³⁾ ei liene suurta merkitystä, koska tieto siitä voi helposti esiintyä vain harhaanviepänä minimilukuna.

Suurbritannian yleisestä tilastollisesta vuosijulkaisusta käy selville tullitulot tislatuista juomista, oluesta ja viinistä, tislattujen juomien ja oluen valmistus, erilaatuisten alkoholijuomien tuonti, kulutus asukasta kohden eri vuosina sekä vienti j. n. e. ⁴⁾ Muista tärkeistä alkoholitilaston lähteistä tulee puhe myöhemmin toisessa yhteydessä.

Keski-Europan maista on *Sveitsi* enimmänsä harrastanut alkoholikysymyksen eri puolien tilastollista selvittelyä, vaikka sen myöhemmät vuosikirjat ovat tässä suhteessa melkoista köyhemmät kuin aikaisemmat. Sveitsin tilastollinen vuosikirja sisälsi vuonna 1892 m. m. erityisen osaston, jossa tehtiin selkoa raittiusyhdistysten luvusta, jäsenmäärästä y. m. sekä maan raittiusravintoloista. ⁵⁾ Sittenmin on mainitussa vuosikirjassa ollut selontekoja juoppoudesta kuolemansyynä Sveitsin 15 suuremmassa kaupunkikunnassa, ⁶⁾ Sveitsin alkoholiparantolain luvusta sekä niissä hoidettujen potilaiden luvusta, iästä, kotipaikasta, siviilisäädystä ja ammatista, alkoholismin esiintymismuodoista, parantola-olon pituudesta, parantoloista päästettyjen raittiina pysymisestä j. n. e. ⁷⁾ Viimeisten vuosikertain alkoholitilastosta lienee tärkeimmäksi katsottava hyvin monipuolinen selostus Sveitsin alkoholimonopolista. ⁸⁾

Ruotsin yleisessä tilastollisessa vuosijulkaisussa on tietoja alkoholijuomien tuottamista tullituloista, niiden valmistuksesta ja myynnistä j. n. e. ⁹⁾; erikoisjulkaisuksista tulee puhe myöhemmin.

Norjan tilastollinen vuosikirja antaa, erikoisjulkaisujen pohjalla, tietoja kroonillisesta alkoholismista kuolemansyynä; alkoholijuomien tuonnista ja viennistä; luvattomasta paloviinan, viinin tai oluen valmistamisesta, myynnistä tai anniskelusta; valtion tulosta paloviina- ja mallasverona; paloviinan ja muiden tislattujen juomain ja viinin tullista; paloviina- ja mallasveron suu-

¹⁾ Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden. Rijk in Europa 1906. 's-Gravenhage, 1907. S. 163 seur., 278.

²⁾ Annuaire statistique de la Belgique. Trente-septième année. — 1906. Bruxelles, 1907. S. 191.

³⁾ Sma. S. 121.

⁴⁾ Statistical Abstract for the United Kingdom. Fifty-fifth number. London, 1908. S. 66 seur., 68, 100 seur., 116 seur., 134 seur., 136 seur., 154 seur., 166 seur.

⁵⁾ Statistisches Jahrbuch der Schweiz. Zweiter Jahrgang 1892. Bern, 1892. S. 356 seur.

⁶⁾ Vrt. esim. Statistisches Jahrbuch der Schweiz. Neunter Jahrgang 1900. S. 378.

⁷⁾ Sma. Zehnter Jahrgang 1901. S. 188 seur.

⁸⁾ Sma. Sechszehnter Jahrgang 1907. S. 374 seur.

⁹⁾ Sveriges officiella statistik i sammandrag (Statistisk Tidskrift 1909. N:r 1). S. 126, 127.

ruudesta eri aikoina, sekä paloviinan ja oluen valmistuksesta ja kulutuksesta eri vuosina (mainittu myöskin kulutus asukasta kohden, vähittäismyynti- ja anniskeluyhtiöiden kautta tapahtunut myynti y. m.).¹⁾ — Vuonna 1905 oli vuosikirjan liitteessä seuraavat graafilliset selonteot: 1) Norjan kansan menot viinaan, olueeseen ja viiniin, verrattuina sen menoihin muihin kulutusaineisiin, 2) mainitut menot verrattuina valtion menoihin, veroihin, opetuskulunkeihin j. n. e., 3) viinan ja alkoholin kulutus (kaikissa alkoholijuomissa yhteensä) henkilöä kohden Skandinavian maissa 19:n neljällä vuosisadalla, 4) alkoholinkulutus eri maissa henkilöä kohden.²⁾

Tanskan virallinen tilasto sisältää useita alkoholitilastoa käsitteleviä erikoisesityksiä, mutta myöskin tilastollisesta vuosikirjasta löytää verraten paljon tätä alaa koskevia tietoja. Kuolemansyissä on mainittu kroonillinen alkoholismi, juoppohulluus ja päihtymyksestä johtunut äkillinen kuolema; ilmoitettujen sairaustapausten tilastossa on mainittu juoppohulluus; itsemurhien syiden joukossa on otettu huomioon juoppous ja päihtymys; mallas- ja oluttehtaissa sekä viina- ja hiivatehtaissa työskentelevästä henkilökunnasta on erikoistietoja; paloviinan sekä verollisen ja verottoman oluen valmistuksesta, raaka-aineista ja verotuksesta on tarkat tiedot; tuonti- ja vientitilastossa ovat alkoholijuomat otetut huomioon; oluen ja viinan vähittäiskauppanhinoista on tietoja eri vuosilta; tislattujen juomien, verollisen ja verottoman oluen sekä viinin kulutuksesta, myöskin asukasta kohden, on seikkaperäinen tilasto eri vuosilta; erilaatuisten vähittäismyynti- ja anniskelupaikkain luvusta tehdään selkoa; raittiusjärjestöjen luvusta, jäsenmäärästä eri osissa maata ja eri vuosina sekä tuloista ja menoista eri tarkoituksiin on tietoja; vaivaisavun tarpeen syiden joukossa on juoppous otettu huomioon; valtion tulo paloviina- ja olutverona on mainittu; valtion menoissa on mainittu eri vuosien valtioapu raittiusasian edistämiseksi.³⁾

Vaikka useimmat tilastolliset vuosikirjat näyttävätkin, kun niitä tarkastelee kutakin erikseen, köyhiltä alkoholitilastollisten tietojen etsijästä, käy edelläolevasta esityksestä selville, että puheenalaiseen alaan kuuluvien erilaatuisten tietojen luku, jos ne eri vuosikirjoista poimittuina asetetaan vieretysten, ei kuitenkaan ole mikään vähäpätöinen. Jo tämä osoittaa, että, omistamalla asialle enemmän huomiota, ilman suurempaa vaikeutta voitaisiin virallisessa tilastossa valaista sosiaalista alkoholikysymystä paljoa monipuolisemmin, kuin useimmissa Euroopan maissa tähän asti on tapahtunut. Mutta sitä paitsi on muistettava, että monen maan virallinen tilasto sisältää myöskin sekä säännöllisesti ilmestyviä että tilapäisiä erikoisjulkaisuja alkoholitilaston alalta:

1) Statistisk Aarbok for Kongeriket Norge. Otte og tyvende Aargang 1908. Kristiania, 1908. S. 22; 48; 52; 63; 123; 165; 174; 175; 176; 177; 178.

2) Statistisk Aarbog for Kongeriget Norge. Fem og tyvende Aargang 1905. Kristiania, 1905. Grafiske Fremstillinger vedkommende Alkoholspørgsmaal.

3) Danmarks Statistik. Statistisk Aarbog. 13:de Aargang 1908. Kobenhavn, 1908. S. 20; 22; 23; 58; 66; 67; 68 seur.; 82; 135; 136; 137; 166; 169.

2. Säännöllisesti ilmestyviä alkoholitilastollisia erikoisjulkaisuja.

Säännöllisesti ilmestyvät alkoholitilastolliset erikoisjulkaisut käsittelevät etupäässä alkoholipitoisten juomien valmistusta ja kauppaa. Mainitsemme niistä muutamia.

Norjalainen selonteko viinayhtiöistä ja viinan, viinin ja oluen kulutuksesta¹⁾ sisältää sen ohessa myöskin arvokkaita tietoja Norjan raittiusjärjestöistä ja maan raittiusoloista yleensä. Selonteko tarjoaa joka kohdalla tilaisuutta vertailuihin eri ajanjaksojen välillä ja on siksi monipuolinen, että siitä saa jotenkin täyteläisen kuvan Norjan alkoholiliikkeen tilasta.

Tanskalainen julkaisu valtion tarkastuksen alaisista teollisuudenhaaroista²⁾ antaa tietoja viina- ja oluttehtaiden luvusta, tuotannosta ja suoritamasta verosta, viinan ja oluen tuonnista, viennistä ja kulutuksesta sekä mainittujen aineiden tuotantoon käytetyistä raaka-aineista.

Englannissa julaistaan *Board of Trade'n* toimittamia kokoonpanoja alkoholijuomien kulutusta eri maissa koskevista tilastoista.³⁾ Sitä vastoin vuonna 1894 ilmestynyt selonteko alkoholijuomien, teen, kahvin, kaakaon, sikurin ja tupakan kulutuksesta väkilukuun verrattuna⁴⁾ koskettaa jo tilapäisten julkaisujen rajaa.

3. Tilapäisiä alkoholitilastollisia erikoisjulkaisuja.

Useimmat hallitusten asettamain komiteain ja eduskuntien valiokuntain mietinnöt, joissa on käsitelty sosiaalista alkoholikysymystä, sisältävät myöskin tilastoaainesta, muutamit hyvinkin huomattavassa määrässä.⁵⁾ Esityk-

¹⁾ Brændevinssamlagene og Forbruget af Brændevin, Vin og Øl i 1906. Særtryk af Meddelelser fra det Statistiske Centralbureau for 1907, N:r 10. Kristiania, 1908.

²⁾ Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser Fjerde Række Seks og tyvende Bind Sjette Hæfte. Statskontrollerede Produktioner 1907 (Spiritus, Øl, Sukker og Margarine). København, 1908.

³⁾ Alcoholic Beverages. Ordered, by The House of Commons, to be Printed, 5 August 1897, etc.

⁴⁾ Return, with Diagrams, Showing the Consumption, from 1861 up to the Latest Date, of Tea, Coffee, Cocoa, and Chicory, of Alcoholic Beverages and of Tobacco, Compared with the Increase of Population. Ordered, by The House of Commons, to be Printed, 25 August 1894.

⁵⁾ Vrt. esim. Liquor Licensing Laws Commission. Minutes of Evidence Taken before the Royal Commission on Liquor Licensing Laws. Vol. I—IX. London, 1897—1898. — Royal Commission on Liquor Licensing Laws. Final Report. London, 1899. — N:o 42. Sénat. Session 1887. Rapport fait au nom de la Commission d'Enquête sur la consommation de l'alcool en France par M. N. Claude (des Vosges), Sénateur. Paris, 1887. — Atlas de statistique graphique dressé sous la direction de M. N. Claude (des Vosges), Sénateur, par M. Victor Turquan, Chef du bureau de la Statistique générale de France au Ministère du Commerce et de l'Industrie. Paris, 1887. — N:o 1163. Chambre des Députés. Rapport fait au nom de la Commission de l'alcool, etc. Par M. Guillemet. Paris, 1899. — Indstilling fra den departementale komite til revision af øl-, vin- og brændevinslovgivningen, afgivet i februar 1898: Kristiania, 1898. — Særskilt indstilling af gaardbruger *Sven Aarrestad*. Afgiven i marts 1898. Kristiania, 1898.

semme rajoitettu tila sallii kajota vain pariin sellaiseen tutkimukseen, joiden esikuvina käyttäminen meidän oloissamme lähinnä voi tulla kysymykseen.¹⁾

Paljon työtä on pantu *Böhmässä* toimitettuun viralliseen tiedusteluun juoppouden leviämisestä ja toimenpiteistä alkoholismiin vastustamiseksi.²⁾ Siinä on tutkittu ja osittain myöskin kartograafisesti esitetty erilaisten alkoholijuomien käytännön ja järjestysvallan tiedossa olevien julkijuoppojen luvun pohjalla laskettuna alkoholismiin leviäminen kuningaskunnan eri osissa, juoppouden syyt, alkoholismiin osuus maan hulluinhuoneissa hoidettujen mielenvikaisten luvusta, alkoholinkäytännön vaikutus rikoksellisuuteen sekä kysymykseen tulevat keinot alkoholismiin voittamiseksi. Mutta kun on pidetty silmällä pääasiallisesti vain väkevämpien alkoholijuomien, etenkin viinan, kohtuutonta nautintoa ja sen vastustamista sekä asetettu alusta alkaen sille kannalle, että oluen ja viinin käytäntö yleensä ei ole vaaralliseksi katsottava, on selvää, että tutkimuksen perusteet eivät voi meidän paljoa edistyneemmissä oloissamme esimerkiksi kelvata.

Tanskassa sitä vastoin on saavutettu suuriarvoista kokemusta puhe-alaisten tutkimusten alalla.

Vuonna 1882 julaistiin tulokset ensimmäisestä tällaisesta tutkimuksesta.³⁾ Se pantiin toimeen folketingissä vuonna 1880 finanssiministerille tehdyn välikysymyksen johdosta. Kunnallisille viranomaisille lähetettiin lääninhallitusten kautta kyselykaavoja viinan myynti- ja anniskelupaikkain luvusta vuonna 1860, 1870 ja 1880 sekä työlaitosten ja vaivaistalojen johtokunnille juoppouden takia näihin laitoksiin joutuneista eri vuosina 1871:stä 1880:een, ottamalla huomioon oma tai elättäjän juoppous ja olivatko alkoholistit juoppojen vanhempain lapsia. Asianomaisille viranomaisille lähetettiin kyselykaava eri vuosina 1871:stä 1880:een myönnettyjen avioerojen luvusta ja paljonko niistä riippui miehen, vaimon tai molempien aviopuolisojen juoppoudesta. Maan sairaaloilta pyydettiin tietoja 20 vuotta täyttäneiden mies- ja naispotilaiden koko luvusta jo mainittuina vuosina ja kuinka paljon niistä sairasti juoppohulluutta tai kroonillista alkoholismia tai muita väkijuomain aiheuttamia tauteja, sekä sairaaloissa kuolleitten 20 vuotta vanhempien miesten ja naisten koko luvusta eri vuosina 1871:stä 1880:een ja kuinka paljon niistä oli kuollut juoppohulluuteen, kroonilliseen alkoholismiin tai ylenmääräiseen väkijuomain nautintoon. Houruinhoitolaitoksilta kysyttiin mie-

1) Sen vuoksi täytyy tässä sivuuttaa sellainenkin merkkiteos kuin Sveitsin Tilastollisen Toimiston julkaisema, aikanaan hyvin paljon käytetty, mutta nykyään jo vanhentunut »Zur Alkoholfrage. Vergleichende Darstellung der Gesetze und Erfahrungen einiger ausländischer Staaten. Zusammengestellt vom Eidg. Statistischen Bureau.» Bern, 1884.

2) Bericht des Landesausschusses des Königreiches Böhmen betreffend die Verbreitung der Trunksucht im Königreiche Böhmen, sowie die Vorkehrungen gegen den Alkoholismus. Prag, 1901.

3) Beretning til Finansministeren om Drikfældigheds-Forholdene i Danmark (afgivet i September 1882). Udgivet af det Statistiske Bureau. Særtryk af »Statistiske Meddelelser» 3 die Række, IV. Kjøbenhavn, 1882.

lennikkaisten miesten ja naisten koko lukua mainittuina vuosina ja kuinka monen potilaan tautiin oli pääasiassa syynä väkijuomain ylenmääräinen käytäntö. Poliisiviranomaisille lähetettiin täytettäväksi kyselykaavat eri vuosina 1871:stä 1880:een yleisen järjestyksen häiritsemisestä ja rikoksista järjestysvaltaa vastaan poliisin talteen otetuista miehistä ja naisista, kuinka monta niistä oli kokonaan tai osittain juovuksissa kiinniotettaessa sekä kuinka monta oli otettu poliisin talteen juopumuksen takia. Vankeinhoitohallitukselta pyydettiin tietoja rangaistuslaitoksissa 1871—80 olleiden mies- ja naisvankien luvusta, kuinka monta niistä oli juoppoja ennen tuomion lankeamista ja kuinka monta näistä juupoista oli juoppojen vanhempain lapsia. Laitoksilta, joissa hoidettiin aistiviollisia, pyydettiin kyselykaavoilla tietoja aistiviollisten luvusta 1871—80 ja kuinka monta niistä oli juoppojen vanhempien lapsia. — Mikään selonteko kerääntyneen tilastoaineksen, jonka käsittely lähinnä oli tunnetun tilastotieteilijän *H. Westergaardin* taitavissa käsissä, tuloksista ei tietysti kuulu tämän esityksen alaan.

Tanskan sisäasiainministeriön vuonna 1903 asettama komitea, jonka tehtävänä oli harkita toimenpiteitä raittiuden edistämiseksi, julkaisi useita mieltäkiinnittäviä tilastollisia tutkimuksia. ¹⁾

Komitean jäsen yllääkäri *Chr. Geill* käsitteli houruinhoitolaitoksilta, komitean painattamalla kyselykaavoilla hankitut tiedot mielenrikaisten luvusta 1899—1903, kuinka monessa tapauksessa oma juoppous oli vaikuttanut mielisairauteen, aiheuttaen sen tai ollen myötävaikuttavana syynä, sekä kuinka paljon ei-juoppojen potilaiden ja kaikkien potilaiden vanhemmissa (ja esivanhemmissa) oli ollut juoppoja. ²⁾ Niinikään käsitteli hän aistiviollislaitosten antamat tiedot hoidokkaiden luvusta 1899—1903 ja kuinka paljon niistä polveutui alkoholisteista, ottamalla huomioon, oliko suvussa muuta perinnöllistä dispositioonia kuin juoppouden aiheuttama, ³⁾ sekä samantapaiset tiedot kaatuvatautisista. ⁴⁾ Myöskin koetettiin, vaikka huonolla menestyksellä, saada asianomaisten parantolain kautta selvitystä juoppouden merkityksestä tuberkuloosin ja risataudin esiintymiseen jälkeläisissä sekä sen vaikutuksesta tuberkuloosin esiintymiseen väkevinmenevässä itsessä. ⁵⁾

Valtion Tilastollisen Toimiston virkamies *Im. Bang* toimitti komiteaa varten, osittain lähetettyjen kyselykaavojen avulla hankitun tilastoaineksen pohjalla, osittain Valtion Tilastollisen Toimiston aineksia käyttämällä, laajan tutkimuksen alkoholin vaikutuksesta rikoksellisuuteen, avioeroihin, köyhä-läisyyteen y. m. sekä alkoholiuomain kaupasta, valmistuksesta ja käytännöstä, valtion saamasta viina- ja olutverosta j. n. e. ⁶⁾

Koko maata käsittävän tilaston aikaansaamiseksi, mikä selvittäisi juop-

¹⁾ Bilag til Betænkning afgiven af den af Indenrigsministeriet den 25. Juni 1903 nedsatte Kommission til Overvejelse af Foranstaltninger til Ædruelighedens Fremme. Kjøbenhavn, 1907. S. 291 seur.

²⁾ Sma. Bilag 7. S. 311 seur.

³⁾ Sma. Bilag 8. S. 327 seur.

⁴⁾ Sma. Bilag 9. S. 333 seur.

⁵⁾ Sma. Bilag 11. S. 425 seur.

⁶⁾ Sma. Bilag 10. S. 337—424.

pouden vaikutusta rikoksellisuuteen, lähetettiin mainitusta raittiuskomiteasta oikeusministerin suostumuksella syksyllä 1903 kaikille tuomioistuimille kaavakkeita, joista yksi oli täytettävä joka kerta, kun tuomioistuimessa lokakuun 1 p:stä 1903 lokakuun 1 p:ään 1904 joku tuomittiin tai päihtymyksen takia Tanskan rikoslain 38 §:n mukaan vapautettiin; käytännöllisistä syistä määrättiin tässä kohden otettavaksi huomioon myöskin kerjuu ja irtolaisuus sekä rikokset järjestysvaltaa vastaan, kun niihin oli yhtynyt väkivaltaa tai sentapaista loukkausta, sekä sotilasrikokset. Vastauksen antamiseen ei katsottu välttämättömäksi, että asianlaita oli käynyt selville itse oikeudenkuulustelusta, kunhan oli muuten saatu niin paljon selvitystä, että asianomainen tuomari oli saanut varman vakaumuksen asiassa. Kaavake sisälsi kysymykset tuomitun nimestä, sukupuolesta, ammatista ja iästä, tuomion päivämäärästä, rikoksen laadusta, rangaistuksen laadusta ja suuruudesta, oliko rangaistusta alennettu rikoslain 39 §:n nojalla päihtymyksen takia, oliko annettu vapauttava tuomio rikoslain 38 §:n nojalla päihtymyksen takia ja oliko asianomainen ennen tuomittu; sitten vaadittiin myöntävää tai kieltävää tietoa tai ilmoitusta, ettei asiassa oltu saatu riittävää selvitystä, siitä, oliko rikokellinen juoppo, oliko hän alkoholinnautinnon heikontama ja tehtiinkö rikos (päärikos) alkoholin vaikutuksen alaisena, varojen saamiseksi alkoholin hankkimiseen, oman juoppouden aiheuttamassa hädänalaisuudessa tai elättäjän juoppouden aiheuttamassa hädänalaisuudessa. Vielä pyydettiin tietoa, jos sellaista oli saatavissa, olivatko tuomitun isä, äiti, kasvatusvanhemmat tai muut läheiset henkilöt olleet juoppoja. Kaavake osoittautui yleensä tarkoitustaan vastaavaksi.

Oikeusministeriö vaati kaikilta lääninhallitusta vastaavilta virastoilta kuhunkin eri tapaukseen kohdistuvat tiedot siitä, oliko syyskuun 1 p:stä 1903 syyskuun 1 p:ään 1904 myönnettyissä avioeroissa siihen ollut pääsyynä tai myötävaikuttavana syynä alkoholinväärinkäytäntö miehen, vaimon tai molempain puolella, oliko, mitä tuli alkoholinväärinkäytäntöön myötävaikuttavana syynä, asia selvittämätön tai epäilyksenalainen vai oliko katsottava, ettei alkoholin väärinkäytäntö ollut myötävaikuttavana syynä.

Kirkollis- ja opetusasiainministeriön kautta lähetetyllä kiertokirjeellä pyydettiin myöskin papeilta tietoa siitä, oliko alkoholinväärinkäytäntö, heidän virka-aikanaan saavutettujen kokemusten nojalla, oleellisena syynä niihin aviopuolisojen välisen onnettoman yhdyselämän tapauksiin, jotka heidän seurakunnissaan aviopuolisoja sovittamaan tehtyjen pyyntöjen perusteella olivat tulleet heidän tietoonsa, ja jos niin oli, kuinka suureksi sellaisten tapausten prosenttiluku oli arvioitava. Kysymyksen muotoa ei voitane pitää täysin onnistuneena.

Tyydyttävää tulosta, tilastoaineksen täyteläisyyteen ja täsmällisyyteen nähden, ei myöskään tuottanut saman ministeriön kautta kaikille Köpenhaminan ulkopuolella olevien koulujen johtokunnille lähetetty kyselykaava, jolla koetettiin saada tietoa, kuinka monelle lapsista kullakin luokalla katsottiin olevan haittaa elatukseensa, kasvatukseensa tai opetukseensa nähden kohteissa tapahtuvan alkoholinväärinkäytännön takia.

Kaikille kunnille sisäasiainministeriön kautta lähetetyissä kyselykaavoissa kysyttiin kunnan tuloja viinakaupasta 1900, 1901 ja 1902, juovutusjuo-

main erilaisten myynti- ja anniskelupaikkain lukua tammikuun 1 p:nä 1905 sekä samana päivänä kunnassa olevia yhdistysravintoloita. Kyselykaavassa oli tarkkaan otettu huomioon maan lakien sallimat erilaiset myynti- ja anniskeluoikeudet.

Tuloksiinsa nähden kuitenkin enimmäin mieltäkiinnittävä on *Geillin* ja *Bangin* yhdessä tekemä tutkimus alkoholismiin vaikutuksesta kuolleisuuteen.¹⁾ Vaikka Tanskan kuolleisuustilasto ei muuten ole takapajulla useimpien muiden maiden vastaavasta tilastosta, ei alkoholismiin todellinen vaikutus kuolleisuuteen ole käynyt selville säännöllisesti julkaistusta virallisesta tilastosta. *Geill* huomauttaa, että luotettavan kuolleisuustilaston aikaansaamiseksi olisi mitä toivottavinta, että lääkärit kirjoittaisivat jokaisessa kuolemantapauksessa kaksi eri kuolemantodistusta; toinen kirkollisten ja hallitusviranomaisten tarvetta varten annettu ei sisältäisi tietoa kuolemansyystä, mutta toiseen lääkintöhallitukseen lähetettävään lääkäri merkitsisi tiedot kuolemansyystä ja alkoholin mahdollisesta vaikutuksesta siihen. Loppupuolella vuotta 1904 lähetettiin raittiuskomiteasta kaikille Tanskan lääkäreille kaavakkeet, joihin heidän oli määrä merkitä pyydyt tiedot joka kerta, kun vuoden 1905 kuluessa kirjoittivat kuolemantodistuksen. Tiedot koskivat kuolleen sukupuolta, ikää, kotipaikkaa (kaupungista vai maalta), kuolemansyystä, oliko hän juoppo, oliko alkoholinkäytäntö pääsyy tai myötävaikuttava syy kuolemaan. Mainittakoon yksi ainoa esimerkki siitä, kuinka kokonaan toisellaiseen selvyyteen tätä tietä päästään kuin turvautumalla tavallisen tilaston niukkoihin tiedonantoihin alkoholin vaikutuksesta. Tavallisen kuolleisuustilaston mukaan kuoli Tanskan kaupungeissa vuonna 1905 kroonilliseen alkoholi miin, juoppohulluuteen ja äkillisesti päihtyneessä tilassa yhteensä 185 henkeä;²⁾ mutta puheenalaisen erikoistiedustelun mukaan oli alkoholinkäytännön aiheuttamain kuolemantapausten koko luku 672, vaikka suuri joukko lääkärejä jätti antamatta pyydyt tiedot. Köpenhaminassa (ynnä Frederiksbergissä) oli yli puoleen 45—55 vuoden iässä vuonna 1905 sattuneista kuolemantapauksista miesten keskuudessa alkoholinväärinkäytäntö joko pääsyyinä tai myötävaikuttavana kuolemansyynä. — Tilastoaineuksen käsittelyssä jätettiin pois 15 vuotta nuoremmat ikäluokat, koska niissä ei ollut tapahtunut alkoholin aiheuttamia kuolemantapauksia. Samoin jätettiin tilastoteknisistä syistä aineksen käsittelyssä lukuunottamatta ero niiden tapausten välillä, joissa alkoholinväärinkäytäntö oli ollut pääsyyinä kuolemaan, ja niiden, joissa se oli ollut myötävaikuttavana syynä. Sarekkeella, jossa kysyttiin, oliko vainaja ollut juoppo, ei katsottu olevan mitään erityistä merkitystä, koska tämä tieto osoitautui aina käyvän yhteen tiedon kanssa siitä, oliko alkoholinväärinkäytäntö ollut pääsyy tai myötävaikuttava syy kuolemaan.

Tilapäistä laatua lienee myöskin *Tanskan* Valtion Tilastollisen Toimiston suorittama työtilastollinen tutkimus työoloista ravintoloitsija-ammattissa.³⁾

¹⁾ Bilag til Betænkning afgiven af den af Indenrigsministeriet den 25. Juni 1903 nedsatte Kommission til Overvejelse af Foranstaltninger til Ædruelighedens Fremme. Bilag 12. S. 431 seur.

²⁾ Vrt. Danmarks Statistik. Statistisk Aarbog 13:de Aargang 1908. S. 20.

³⁾ Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser Fjerde Række Fem og tyvende Bind Andet Hæfte. Arbejdsforholdene i Beværterfaget. København, 1907.

Sveitsissä teki »Sveitsiläinen seura rangaistus- ja vankilaojen tutkimista varten» vuonna 1891 anomuksen, että vankilanjohtajien tulisi erityisiä kaavoja täyttämällä antaa tietoja kaikista vangeista, jotta saataisiin selville näiden suhde alkoholinkäytäntöön, ja että tilastollisen toimiston tulisi käsitellä tämä tilastoaines. Vuonna 1892 pantiinkin sellainen tutkimus toimeen ja tulokset julaistiin seuraavana vuonna. ¹⁾

Emme yleensä ole lyhyessä esityksessämme voineet omistaa huomiota *Amerikan* alkoholitilastollisiin tutkimuksiin, vaikka sellaiset tutkimukset kuin esim. Yhdysvaltain työtilastollisen toimiston julkaisut Göteporin järjestelmästä ²⁾ ja alkoholikysymyksen taloudellisista puolista ³⁾ olisivat asiarik-kauteensa nähden kunniaksi minkä maan viralliselle tilastolle tahansa. Mutta ainakin ohimennen on paikallaan selonteko Massachusettsin työtilastollisen toimiston viimeisestä — 416 sivun laajuudesta — tutkimuksesta alkoholi-liikkeen vaikutuksesta köyhäläisyyteen, rikoksellisuuteen ja mielenvikaisuuteen, jota tilastoaineeksi laajuuteen ja sen keräyksen tarkkuuteen nähden pidetään mallikelpoisena. ⁴⁾ Tutkimus koski kaikkia elokuun 20 p. 1895 päättyneen vuoden kuluessa Massachusettsin valtion laitoksiin otettuja köyhiä ja mielenvikaisia sekä oikeuden kanssa tekemiseen tulleita henkilöitä, niin että tilastoaines käsitti 3,230 köyhäläisyys-, 26,672 rikos- ja 1,836 mielenvikaisuustapausta. Köyhäinlaitoksiin lähetetyiltä tai rikosten takia järjestysval-
lan kanssa tekemisiin joutuneilta henkilöiltä kyselivät työtilastollisen toimiston erityisesti valitut asiamiehet, edeltäpäin valmistettuun kyselykaavain no-
jalla, heidän omaa ja heidän vanhempainsa, elättäjänsä ja muun lähimmän ympäristönsä suhdetta alkoholinnautintoon. Saadut tiedot tarkistettiin käymällä läpi kyselyjä koskevat viralliset asiakirjat, puhuttelemalla poliisi- ja vankilaviranomaisia sekä köyhäinlaitohallituksia, ottamalla selkoa asian-omaisten entisestä elämästä ja olosuhteista j. n. e. Mielenvikaisiin nähden tietysti etupäässä käytettiin näitä keinoja. Tutkimuksen tulokset kävivät hämmästyttävällä tavalla yhteen edellisten samantapaisten tutkimusten tulosten kanssa, mikä seikka osoittaa, että tällä tavalla päästiin todellisuutta mahdollisimman lähelle.

Tähän ryhmään kuulunee tavallaan myös *Saksan* Reichs-Arbeitsblatt'issa vuonna 1906 julkaistu ja myöskin ylipainoksena ilmestynyt laaja ja perusteellinen esitys koko alkoholikysymyksestä, vaikka se pääasiallisesti nojautuu entiseltä saatavissa olleisiin lähteisiin. ⁵⁾

¹⁾ Schweizerische Statistik. 92. Lieferung. Schweizerische Gefängnis-Statistik. Herausgegeben vom Statistischen Bureau des eidgenössischen Departements des Innern. Bern, 1893.

²⁾ Fifth Special Report of the Commissioner of Labor. The Gothenburg System of Liquor Traffic. Prepared under the Direction of *Carroll D. Wright*, Commissioner of Labor, by *E. R. L. Gould*, Ph. D. Washington, 1893.

³⁾ Twelfth Annual Report of the Commissioner of Labor. 1897. Economic Aspects of the Liquor Problem. Washington, 1898.

⁴⁾ Twenty-Sixth Annual Report of the Bureau of Statistics of Labor. March, 1896. Part I. Relation of the Liquor Traffic to Pauperism, Crime, and Insanity. Boston, 1896.

⁵⁾ Beiträge zur Alkoholfrage. Reichs-Arbeitsblatt Januar, Februar, März, April, Mai, Juni 1906.

4. Alkoholikysymyksen käsittely muissa virallisissa julkaisuissa.

Olemme edellä maininneet muutamien tilastollisten vuosikirjain sisältävän joitakin tietoja alkoholismiin vaikutuksesta kuolleisuuteen, itsemurhiin j. n. e. Tämäntapaiset tiedot ovat enimmäkseen hajanaisia poimintoja sellaisen virallisen tilaston haarain alalta, joissa alkoholikysymys on pyrkinyt ikäänkuin itsestään esille, vaikka se useille tilaston käyttäjille saattaa pysyä jotenkin varjossa muihin saman tilaston esittämiin tosiasioihin nähden.

Tämäntapaisista julkaisuista on ensiksikin mainittava *Englannin* väestötilastollisen vuosijulkaisun kymmenvuosittain ilmestyneet lisävihkot, joissa käsitellään kuolleisuustilastoa eri ammasteissa ja jotka luovat räikeätä valoa ylikuolleisuuteen alkoholijuomia valmistavain ja myyvän väestöryhmän keskuudessa. ¹⁾

Puheen ollessa viimeisestä Tanskan raittiuskomitean toimeenpanemasta tiedustelusta, mainitsimme, että lääkärien antamat kuolemantodistukset eivät useinkaan paljasta totuutta silloin, kun on alkoholin aiheuttamasta kuolemasta kysymys. *Sveitsin* kuolleisuustilastossa päästään kuitenkin totuutta ainakin vähän lähemmäksi, sillä siellä ilmoittavat lääkärit kuolemantodistuksessa, onko alkoholi mahdollisesti ollut perussyynä tai myötävaikuttavana syynä kuolemaan. Näin saadun tilastoaineuksen käsittelyn tulokset julaistaan vuosittain virallisessa julkaisussa »Sanitarisch-demographisches Wochenbulletin der Schweiz». *Tanskassa* annetaan samantapainen tieto maaseutukaupungeista tulevissa kuolemantodistuksissa, mutta tätä tilastoa ei tietääksemme ole virallisesti julkaistu. ²⁾ *Preussissa* on hankittu lisävalaistusta asiaan siten, että sairaala- ja hulluinhuonetilastossa kaikki juopot merkitään kirjaimella P (= Potator). ³⁾

Alkoholismiin vaikutusta rikoksellisuuteen, valaistaan säännöllisesti *Ruotsin* vankeinhoitohallituksen kertomuksissa. ⁴⁾

Tanskassa annetaan itsemurha- ja tapaturmatilastossa tietoja alkoholin vaikutuksesta näillä aloilla. Lääninhallituksia vastaavien virastojen tulee nimittäin lähettää Valtion Tilastolliseen Toimistoon jäljennökset itsemurha- ja tapaturmatapauksissa toukokuun 4 p. 1875 annetun lain 2 §:n nojalla toi-

¹⁾ Supplement to the Thirty-Fifth Annual Report of the Registrar-General. London, 1875. — Supplement to the Forty-Fifth Annual Report of the Registrar-General. London, 1885. — Supplement to the Fifty-Fifth Annual Report of the Registrar-General. Part II. London, 1897.

²⁾ Dødsaarsagerne i Kongeriget Danmarks Byer. Udgivet af det Kgl. Sundhetskolegium. — Yksityisesti olen saanut julkaisun toimittajalta tohtori *Carlsenilta* käytettäväkseni maaseutukaupunkien kuolemantodistuksien sisältämän tilastoaineuksen ja käsitellyt sen, vrt. Alkoholikysymys. S. 225.

³⁾ Vrt. Das Vorkommen von Alkoholismus in den Heilanstalten Preussens. Von Dr. *Georg Heimann*, Arzt in Berlin. Zeitschrift des Kgl. preuss. statistischen Bureaus 1899. S. 61 seur.

⁴⁾ Bidrag till Sveriges Officiella Statistik. Fångvårds-Styrelsens underdåniga berättelse för år 1887, etc.

mitettujen oikeudellisten tutkimusten asiakirjoista, joissa muun ohella täytyy olla mainittuna, oliko asianomainen kuulustelussa saatujen tietojen mukaan juoppo. Kun vuosia 1896—1905 koskevassa tilastossa mainittiin juoppous 15,9 %:ssa varsinaiseksi syyksi miespuolisten itsemurhiin ja päihtymys 3,0 %:ssa¹⁾, oli 41,3 % kaikista miespuolisista itsemurhan tekijöistä ilmoitettu juoppoiksi.²⁾

Tanskan vaivashoitotilasto sisältää tietoja ei ainoastaan siitä, kuinka suuressa määrässä juoppous on ollut vaivaisavuntarpeen syynä,³⁾ vaan myöskin juoppouden takia vaivashoittoon joutuneiden kuolleisuudesta verrattuna toiselta puolen vastaavan miespuolisen väestön kuolleisuuteen, toiselta puolen samoihin ikäryhmiin kuuluvien muiden vaivashoidossa olevien miesten kuolleisuuteen, kun sairauden takia vaivaisapua nauttineet on erotettu erilleen.⁴⁾

Jonkun verran on tämäntapaisissa tilastoissa muuallakin käännetty huomiota alkoholin vaikutuksiin.⁵⁾

III. Uudempia suunnitelmia tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaamiseksi.

1. Kansainvälisiä yrityksiä.

Sveitsiläinen tilastomies *Milliet*, joka eri tilaisuuksissa on huomauttanut, kuinka vaillinaisia ja yhdenmukaisuutta puuttuvia jo alkoholinkulutustilaston ainekset yleensä ovat,⁶⁾ esitti *Kansainvälisen tilastollisen instituutin* kokouksessa Bernissä 1895, että sen toimesta ryhdyttäisiin yhdenmukaisen tilaston keräämiseen alkoholinkulutuksesta ja valittaisiin kustakin maasta edustaja yhteiseen komissioonin tätä varten.⁷⁾ Esitys, johon sisältyi kyselykaavan ehdotuskin tiedustelua varten, ei synnyttänyt mitään keskustelua, mutta näyttää yleisistunnon pöytäkirjasta päättäen tulleen hyväksytyksi. Kun ei asiasta kuitenkaan ruvennut mitään kuulumaan, muistutti Sveitsin hallituksen edustaja *Geering* siitä mainitun instituutin kokouksessa Köpenhaminassa

¹⁾ Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser Fjerde Række Tre og tyvende Bind Sjette Hæfte. Selvmord og Dødsfald ved ulykkelig Hændelse i Aarene 1896 (1897)—1905. København, 1907. S. 70.

²⁾ Sma. S. 79.

³⁾ Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser Fjerde Række Attende Bind Andet Hæfte. De Fattigunderstøttede i Danmark i Aaret 1901. København, 1905. S. 104 seur., 109 seur., 115 seur.

⁴⁾ Sma. S. 122, 123.

⁵⁾ Vrt. esim. Die Alkoholfrage vom Standpunkte der Volkswirtschaftslehre und Statistik. Von Professor Dr. *Victor Böhmert*. Der Alkoholismus. Eine Vierteljahrsschrift zur wissenschaftlichen Erörterung der Alkoholfrage. Jahrg. I. Dresden, 1900. S. 17.

⁶⁾ Vrt. m. m. Glossen zur Statistik des Alkoholismus. Von *W. Milliet* in Bern. Separatabdruck aus dem 3. Heft der Zeitschrift für Schweizerische Statistik, 30 Jahrg. Bern, 1894. S. 10 seur.

⁷⁾ Bulletin de l'Institut international de statistique. Tome IX. Deuxième et dernière livraison. Rome, 1896. S. 184 seur.

1907 ja ehdotti jäsenet komissioonin, jonka tulisi ryhtyä *Milliet'in* ehdotusta toteuttamaan. Mutta venäläinen *Raffalowich* pani vastaan, väittäen, että instituutin sääntöjen mukaan asia oli lykättävä seuraavaan kokoukseen. Huomautettiin kyllä, että kysymys oli vain ennen tehdyn päätöksen toimeenpanosta, mutta kun erimielisyyttä tässä kohden kerran oli esiintynyt, selitti istunnon presidentti, että lopullinen päätös siirtyy vielä seuraavaan kokoukseen, kehottaen kuitenkin tätä kysymystä tuntevia instituutin jäseniä asettumaan yhteyteen *Milliet'in* kanssa, jotta eivät 1895 vuoden päätöksen mukaiset toimenpiteet sen enempää enää lykkäytyisi. ¹⁾ — Vieläkin toistaiseksi täytyy siis tyytyä Englannin »Board of Trade'n» jo mainittuun julkaisuun ja tunnetun ruotsalaisen tilastomiehen *Sundbärgin* tiedonantoihin ²⁾ alkoholi-juomien kulutuksesta eri maissa.

»Saksalainen yhdistys väkijuomien väärinkäytännön vastustamiseksi» (»Der deutsche Verein gegen den Missbrauch geistiger Getränke») pyysi vuonna 1897 *Saksan hallitusta* ryhtymään toimenpiteisiin tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaamiseksi, jotta kävisi mahdolliseksi vertailujen tekeminen tällä alalla Saksan eri valtioiden ja ulkomaiden välillä. Yhdistyksen anomusmietinnön valmistanut tilastokomitea katsoi tärkeimmäksi yksityiskohtaisten tietojen saamisen eri alkoholijuomien käytännön suuruudesta valtakunnan eri osissa, niiden alkoholipitoisuudesta ja yleisön menoista alkoholiin, anniskelu- ja myyntipaikkain luvusta, suuruudesta y. m., alkoholin aiheuttamien tapaturmien, itsemurhien, mielisairauksien, rikoksien, sairaalassa hoidettujen taudintapausten, vanhempainsa juoppouden takia turvattomiksi joutuneiden lasten ja alkoholin takia köyhäläisiksi joutuneiden luvusta. ³⁾

Pohjoismaissa oli asia ensi kerran keskustelun alaisena Kristianian pohjoismaisessa raittiuskokouksessa vuonna 1900. ⁴⁾ Kokous asetti erityisen komitean tekemään seuraavalle pohjoismaiselle raittiuskokoukselle ehdotusta alkoholitilaston järjestämisestä. Komitea, jossa oli jäsenenä Norjan Tilastollisen Päätoimiston johtaja *A. N. Kiær*, tilastotieteen professori *H. Westergaard* Tanskasta, tohtori *J. Bergman* Ruotsista ja tämän kirjoittaja Suomesta, esitti Tukholman pohjoismaiselle raittiuskokoukselle vuonna 1902 mietinnön, jonka pääkohdat kuuluivat seuraavasti: ⁵⁾

A. Tutkimusala.

I. Käytetyn paloviinan, oluen ja viinin määrä ja arvo koko maassa sekä sen eri osissa, erityisesti maaseudulla ja kaupungeissa.

¹⁾ Bulletin de l'Institut international de statistique. Tome XVII. Copenhague, 1908. S. 203 seur.

²⁾ *Gustav Sundbärg*, Aperçus statistiques internationaux. Onzième année. Stockholm, 1908. S. 173 seur.

³⁾ *Böhmert*, Die Alkoholfrage vom Standpunkte der Volkswirtschaftslehre etc. Der Alkoholismus. Jahrg. I. S. 17 seur.

⁴⁾ Vrt. Beretning om den nordiske Afholdskongres 1.—4. August 1900 i Kristiania. Kristiania, 1900. S. 87, 131.

⁵⁾ Vrt. Femte Nordiska Nykterhetsmötet i Stockholm 9—13 Juli 1902. Stockholm, 1903. S. 16 seur.

II. Juovutusjuomain käytäntö ja raittiuden tila erityisillä yleisillä paikoilla, kaduilla ja maanteillä, suurempien kaupunkien keskus- ja syrjäosissa, rautateillä ja höyrylaivoilla, markkinoiden, yleisten juhlien ja urheilutilaisuuksien aikana j. n. e.

III. Paloviinan, oluen ja viinin myynti- ja anniskelupaikat, niiden luku, asema ja laatu; voimassa olevat rajoitukset niiden lukuun ja avoinnaoloaikaan nähden; niiden käyttäjien luku, myydyn tavaran määrä, liikkeen tuottama voitto ja kustannusten suuruus; myynti- ja anniskelupaikoissa työkentelevien miesten ja naisten luku; liikkeeseen käytetyn pääoman suuruus. (Vrt. V. Böhmertin kirjoitusta aikakauskirjassa *Der Alkoholismus*. Jahrg. I. S. 18, B.)

IV. Vangitsemisten, rikosten ja järjestysvallan vastustamisten luku, jotka suoranaisesti tai välillisesti johtuvat juoppoudesta, alkoholismin aiheuttamat itsemurhat, tapaturmat, mielisairaudet, vaivaisäpu, avioerot.

V. Juomarien luku ryhmitettynä iän ja sukupuolen sekä ammatin mukaan.

VI a). Vuosittain käytetyn paloviinan, oluen ja viinin määrä ja arvo eri ammateissa ja viroissa olevia henkilöitä kohden.

b). Juovutusjuomain käytännön suhde eri asemissa olevien henkilöiden koko vuosituloon.

VII. Ulkonaiset olosuhteet, joissa juovutusjuomien käytäntö tapahtuu, nimittäin:

a). Päivittäin tai viikottain säännöllisesti tapahtuvan juovutusjuomain nautinnon laatu ja määrä; tapahtuuko se kodeissa aterioiden aikana, työpaikoilla vai ravintoloissa.

b). Ylimääräisen käytännön laatu ja aihe (seuroissa, juhlissa, markkinoilla, kaupunkimatkoilla j. n. e.).

VIII. Alkoholikäytännön seuraukset siveellisessä suhteessa, terveyteen, elämänpituuteen, työkykyisyyteen, kestävyys- ja keuhkotautien työssä, perheiden varallisuuteen, lasten terveydensuhteisiin y. m. nähden. Ehdottomasti raittiiden kuolleisuus- ja kivullosuustilasto.

IX. Toimenpiteet alkoholismin vastustamiseksi. Lainsäädäntö. Verotus. Yhdistysten toiminta (tilasto raittiusyhdistyksistä; miesten ja naisten luku niissä iän ja yhteiskunnallisen aseman mukaan; yhdistysten talojen luku; niihin käytetyn pääoman suuruus; pidettyjen esitelmien ja juhlien sekä yhdistysten julkaisemien kirjateosten luku y. m.). Jokaisen kysymyksenalaisen toimenpiteen sisällyksestä ja vaikutuksesta on tehtävä erikseen selkoa.

B. Tutkimustapa.

Täydellisiä tietoja kysymyksenalaisista seikoista voidaan säännönmukaisesti saada, yksityisiä pienempiä kaupunkeja ja maalaiskuntia lukuunottamatta, ainoastaan I, III ja osittain IV kohdassa mainituilla aloilla, ja useissa erityistiedonannoissakin voidaan ajatella ainoastaan tilastollista tiedustelua sekä osittaisia representatiivisia tai tyypillisiä tiedonantoja.

Komitean käsityksen mukaan on ylimalkaan mahdollisimman laajalti käytettävä n. s. yksilöllistä tutkimusmetoodia ja kaikkialla on huomioonotettava, että henkilöiden nimiä ei saa mainita ensitiedoissa sekä että muutenkin on noudatettava hienotunteista varovaisuutta.

Erityisellä huolellisuudella tulee valita tutkimusta toimittavat henkilöt.

Epämääräisten yleisten raittiusoloja koskevien lausuntojen sijasta tulee mahdollisuuden mukaan saada positiivisiin systemaattisiin tutkimuksiin perustuvia numerotietoja.

Jos osittaisia tutkimuksia pannaan toimeen olojen selville saamiseksi eri huoneistissa tai taloissa, ovat nämät, jos mahdollista, arvalla valittavat.

C. Työn järjestäminen.

Tehtävän laatu ja laajuus sekä sen onnellisen ratkaisun yleiset ehdot vaativat, että yllämainitut tutkimukset välttämättä ovat toimitettavat kussakin maassa erikseen. Erityisestä kansainvälisestä toimistosta, jonka tehtäväksi tulisi tilastollisten vertailujen tekeminen eri maiden oloista, voi joka tapauksessa vasta silloin tulla kysymys, kun on koossa eri maista jotakuinkin täydellistä ja yhdentapaista tilastoainesta. Mutta varmaan olisi hyvin hyödyllistä, jos yhteisen sopimuksen mukaan koetettaisiin mahdollisimman monessa maassa, niin hyvin pohjoisissa kuin muissakin, aikaansaada kysymyksessä olevista seikoista tilastollisia tietoja, jotka ovat kootut yhdentapaisten metodien mukaan ja joiden sisällys on verrannollista.

Kun nyt kysytään, kuinka työ on parhaiten järjestettävä yksityisissä maissa, on ensinnäkin päästävä selvyyteen siitä, onko se tehtävä raittiusyhdistyksien kautta tai jotakin muuta yksityistä tietä vai onko virastoihin turvauduttava. Komitea katsoo, että ensinmainitut kyllä voisivat koota useita arvokkaita tietoja näillä aloilla; paljon ovat ne jo tehneetkin ja enemmän niiltä vielä voi tässä suhteessa odottaa. Yksityisistäkin tutkimuksista tällä alalla voi olla suurta hyötyä. Mutta sittenkin näyttää siltä, kuin laajempien systemaattisten tutkimusten välttämättömyyteen ja niistä johtuviin menoihin nähden todellisia tuloksia voitaisiin toivoa vasta siinä tapauksessa, että kannatusta saadaan valtiolta tai kunnilta.

Työtä voidaan toimittaa eri tavoin, nimittäin joko erityisten tätä varten asetettujen komiteain toimittamien tiedustelujen kautta tahi virallisten tilastollisten päätoimistojen tai kunnallisten toimistojen avulla.

Vaikkakin olot voivat olla erilaisia eri maissa, arvelee komitea ylipääntänsä olevan edullisinta, että tutkimustyö jätetään tilastollisen toimiston suoritettavaksi, koska sellainen yleensä tarjoaa parhaat takeet siitä, että työ toimitetaan huolellisesti, tarkkaa metoodia ja puolueettomuutta noudattamalla, ja koska sen julkaisuihin yleisö panee suurimman arvon.

Tällaisen toimiston on myöskin helpointa saada käytettäväkseen tutkimukseen tarvittavat varat sekä kansainvälisten keskustelujen avulla saada metodit yhdenmukaisiksi. Seurattavana esimerkkinä valtion viranomaisista, jotka ovat toimeenpanneet sentapaisia tutkimuksia, mistä tässä on kysymys, mainittakoon Massachusettsin eduskunta.

Mietintöön liitettyssä vastalauseessa tohtori *Bergman* vastusti kohtien V—VII ja niiden VIII:n osien ottamista tutkimusohjelmaan, joissa mentäisiin yksityiselämän alalle, varsinkin kun hän puolestaan jyrkkänä kieltolainyistäjänä ja pitäen yleistä n. s. kohtuullista alkoholinnautintoa sosiaalisessa ja kansanterveydellisessä suhteessa suurimpana pahana ei voinut panna mitään suurempaa arvoa n. k. juomaritilastolle.

Tukholman kokous hyväksyi komitean mietinnön ja päätti lähettää sen asianomaisten maiden hallituksille seuraavan anomuksen kera:

»Tukholmassa heinäkuun 9—13 p. 1902 kokoontunut Viides pohjoismainen raittiuskokous, jossa on läsnä noin 1,600 edustajaa noin 640,000:een nousevan pohjoismaiden ehdottoman raittiussväen puolesta, on varmasti vakuutettu siitä, että ne komissionit, komiteat tai valiokunnat, joita pohjoismaiden valtiomahdit ovat asettaneet tai vastaisuudessa asettavat raittiuskysymyksiä selvittämään ja raittiuden edistämistä tarkoittavia lakiehdotuksia esittämään, tarvitsevat mitä kipeimmin kaikinpuolista tilastoainesta päästäkseen täyteen selvyyteen puheenalaisten kysymysten vakavuudesta ja voidakseen päättää, mitä uraa raittiussäädännön tulee kulkea;

näin ollen rohkenee kokous täten alamaissimmasti kääntyä asianomaisiin hallituksiin Norjassa, Tanskassa, Suomessa ja Ruotsissa vakavasti anoen, että kukin niistä hankkisi tilastollisten toimistojen kautta paljoa laajemmassa määrässä, kuin tähän asti on tapahtunut, tarkkoja tietoja juovutusjuomien kulutuksen vaikutuksista yksilöihin ja yhteiskuntaan nähden;

ja liitetään tähän jäljennös Kristianian pohjoismaisen raittiuskokouksen vuonna 1900 valitseman alkoholitilastokomitean mietinnöstä, joka osoittaa, mihin suuntaan raittiussväki toivoo kysymyksenalaisten tilastollisten tutkimusten käyvän.»¹⁾

Norjassa onkin alkoholitilaston järjestäminen edellä esitettyyn suuntaan joutunut täydellä todella päiväjärjestykseen.²⁾ Kun stortingissä oli lausuttu suotavaksi alkoholitilastollisten tietojen hankkiminen ja norjalaisen raittiusspuolueen keskustoimikunta oli kauppa- ja teollisuustoimituskuntaan lähettänyt kirjelmän, jossa tehtiin selkoa Tukholman raittiuskokouksen päätöksestä vuonna 1902, sekä oikeustoimituskunta puoltanut tohtori *Johan Scharffenbergin* sille jättämää anomusta siitä, että Tilastollinen Päätoimisto, mahdollisesti myönnettävän lisämäärärahan avulla, pääsisi tilaisuuteen perusteellisen tutkimuksen toimeenpanemiseen alkoholikysymyksestä ja erittäinkin alkoholin vaikutuksesta rikoksellisuuteen, vaati kauppa- ja teollisuustoimituskunta mainitun toimiston lausuntoa asiasta. Tilastollinen Päätoimisto asettui lausunossaan sille kannalle, että alkoholikysymyksen tilastollisella valaisulla on suuri yhteiskunnallinen merkitys, ja katsoi puolestaan, että melkoinen osa (»en væsentlig del») Tukholman raittiuskokouksessa hyväksytyyn suunnitelman A-osaston I-, II-, III-, IV- ja IX-kohdassa mainituista tiedoista voitai-

¹⁾ Femte Nordiska Nykterhetsmötet i Stockholm 9—13 Juli 1902. S. 79.

²⁾ Vrt. St. prp. nr. 1. (1909) Hovedpost VII. Handels- og Industridepartementet. S. 10 seur.

siin hankkia ilman suurempia vaikeuksia. Niiden ohella tutkittavista muista aloista mainitsi toimisto lausunnossaan alkoholijuomien salakaupan, vahingollisten alkoholinsijaisjuomien (holipompin, pulituurin, naftan y. m.) nauttimisen ja juoppouden aiheuttamat kuolemantapaukset. Hyvin tärkeänä piti toimisto olosuhteiden tutkimista erikseen eri paikkakunnilla, koska sekä raittiusolot että toimenpiteet alkoholismiin vastustamiseksi ovat hyvin erilaiset eri osissa maata ja kaupungeissa maalaisoloihin verraten, sekä olojen kehityksen seuraamista, etenkin ennen sellaisia erityisiä toimenpiteitä, kuin alkoholiliikkeen rajoitukset ja kunnallisen kiellon toimeenpaneminen, ja niiden jälkeen ynnä kehityksen vertaamista niillä seuduilla, missä tällaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty, kehitykseen toisilla paikkakunnilla. Toimisto teki lopuksi tarkempaa selkoa siitä, kuinka ehdotettu tilasto olisi Norjan oloissa aikaansaataava, ja esitti, että kaikkein ensinnä ryhdyttäisiin I-, III- ja IV-kohdissa mainittuja kysymyksiä selvittämään. Kauppa- ja teollisuustoimituskunta oli Tilastollisen Päätoimiston kanssa yhtä mieltä siitä, että tilastollisten tutkimusten toimeenpaneminen puheenalaisella alalla on erittäin toivottavaa, ja toimituskunnan esityksestä Norjan hallitus joulukuun 4 p. 1908 puolsi stortingin hyväksyttäväksi toimiston ehdottamia käytännöllisiä toimenpiteitä. ¹⁾

2. Muuan ruotsalainen suunnitelma.

Ehdottomasti tutustumisen arvoinen myöskin on viime vuoden loppupuolella *Ruotsissa* julkaistu selonteko mahdollisuuksista täydellisen Tukholmaa koskevan alkoholitilaston aikaansaamisesta, ²⁾ vaikkakin se lähinnä käsittelee kaupungintilaston täydentämistä. Selonteko on valmistettu Tukholman kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunnan määräyksestä, ja oli työssä apuna joukko lääkäreitä ja ammattimiehiä vaivashoidon, vankeinhoidon, raittiusliikkeen y. m. aloilta. Tutkimuksessa, josta voi olla tuntuvaa hyötyä yksityiskohtaista ehdotusta valmistettaessa yleistäkin koko maata koskevaa alkoholitilastoa varten, esitetään: *juoppoustilastoon nähden* 1) tähän asti julkaistun kulutustilaston ³⁾ täydentämistä; 2) yksilöllisen alkoholikulutuksen selville ottamista, mahdollisesti erikoistutkimuksen kautta talouslaskujen pohjalla ⁴⁾; 3) tilaston keräämistä raittiusjärjestöjen jäsenistä sukupuolen, iän, siviilisäädyn, ammatin y. m. s. mukaan ryhmitettynä; *sairaus- ja kuolleisuustilastoon nähden* 1) nykyisen tilaston kehittämistä a) ottamalla käytäntöön myöskin piirilääkärien kertomuksissa sekä kuolemantodistuksissa sairaaloissa jo noudatettu alkoholitautien nomenklaturi (dipsomania; delirium tremens;

¹⁾ St. prp. nr. 1. (1909) Hovedpost VII. S. 1.

²⁾ Utredning angående möjligheterna för en fullständig alkoholstatistik rörande Stockholm. Verkställd af Stockholms stads statistiska kontor. Stockholm, 1908.

³⁾ Vrt. Statistisk årsbok för Stockholms stad för år 1906. Utarbetad af Stockholms stads statistiska kontor. Stockholm, 1908. S. 395—399.

⁴⁾ N. s. *Kubatz'in* metoodin pohjalla, vrt. Zur Frage einer Alkoholkonsumstatistik. Von *Alfred Kubatz*, Doktor der Staatswissenschaften. München, 1907. Sitä vastoin ei suositeta, varsinkaan laajatoisyytensä takia, n. s. juomaritilastoa, jota on kerätty Norjassa kaksikin eri kertaa, vrt. Alkoholikysymys. S. 164 seur.

epilepsia potatorum; neuritis alcoholica; h emorrhagia cerebri; cor adiposum, arteriosclerosis; gastritis; cirrhosis hepatis; nephritis — entisten alcoholismus chronicus ja sen ala-osastona delirium tremens sekä akillisten myrkytysten tai väkivaltaisen kuoleman joukossa olevan alcoholismus acutus asemasta), b) myötävaikuttavan kuolemansyyn tarkemmalla ilmoittamisella ja c) erityisesti merkitsemällä sairaaloissa olevat alkoholistit (preussil iseen tapaan); 2) erityisen tutkimuksen toimeenpanemista kuolleisuuden selville saamiseksi eri ammateissa varsinkin alkoholiliikkeiden alalla; *vaivaishoitotilastoon nähden* yleisten k yh l isyyden syiden tutkimisen ohella aivan erityisen selonteon toimittamista siitä, onko juoppous ollut p aasiallisena tai myötävaikuttavana syynä vaivaisavuntarpeeseen; *juopumustilastoon nähden* tarkempaa selvittämistä juoppousrikosten jakaantumisesta eri ammattien välillä, selonottoa juopumuksen alkulähteestä j. n. e.; *alcoholismista johtuviin yhteiskunnan menoihin nähden* 1) tutkimusta siitä, mitä varsinaisten alkoholistien sairaa- ja vaivaishoito maksaa kunnalle, sekä 2) selonottoa eri virastojen yhteistyöstä alkoholistien hoidossa.

3. Vastaiset yksityiset alkoholitilastolliset tutkimukset.

Virallisten tilastojen ohella tulee sosiaalinen alkoholitutkimus pitkät ajat tarjoamaan riittävästi työtä myöskin yksityisestä alotteesta lähteville erikoiskysymyksiin kohdistuville selvittelyille

Sellaisia aloja ovat esimerkiksi jo mainittu alkoholikulutuksen selvittäminen talouslaskujen perusteella; henkivakuutusyhtiöiden tilasto ehdottomasti raittiiden kuolleisuudesta verrattuna muiden vakuutettujen kuolleisuuteen ¹⁾; selonotto alkoholisairaiden kunnille tuottamista kustannuksista ²⁾; juoppojen, ehdottomasti raittiiden ja kohtuullisten alkoholinnauttijain keskiel m npituuden laskeminen siten kerätyn tilastoaineksen avulla, että suurempi joukko asianharrastajia ympäri maata ottaa useampien vuosien kuluessa tarkataksaan, mill n n tavalla loukkaamatta yksityiselämän rauhaa, tuttavapiiriss n m  r t y  lukua henkilöitä, joiden keskuudessa sattuneista kuolemantapauksista y. m. lähettävät joka vuosi tietoja tilastontekij lle, ³⁾ j. n. e.

IV. Tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaaminen omassa maassamme.

Kuten alussa mainitsimme, on tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaaminen meilläkin päiväjärjestyksessä.

Nyky n saadaan Suomen Viralliseen Tilastoon kuuluvista julkaisuista

¹⁾ Vrt. Alkoholikysymys. S. 81 seur.

²⁾ Vrt. esim. Der Alcoholismus in M nchen von Professor Dr. *Emil Kraepelin*, Direktor Dr. *Friedrich Vocke* und Dr. *Hugo Lichtenberg*. M nchen, 1907.

³⁾ *Westergaardin* suunnitelma, vrt. Det Blaa Kors Aarbog 1908. K benhavn, 1908. S. 39 seur.

tietoja etupäässä alkoholijuomain tuonnista ja viennistä (I. Kauppa ja Merenkulku), paloviina-, olut- y. m. teollisuudesta (XVIII. Teollisuus-tilastoa, jälkimäinen osa) ja juopumusrikoksista (XXIII. Oikeustoimi) sekä nykyisellä kannallaan varsin arvottomia tietoja alkoholismista mielenvikaisuuden syynä, kuoleman syynä j. n. e. (XI. Medicinalverket) ja juoppoudesta vaivaisavuntarpeen syynä (XXI. Köyhäinhoito-tilasto). Sen ohella antavat paloviinan ja mallasjuomain valmistuksen ylikontrollöörit Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnalle kertomukset alaltaan; toimituskunta julkaisee niistä yhteenvedot sekä myöskin selonteon rikkomuksista paloviina-asetuksia vastaan Suomalaisessa Virallisessa Lehdessä. Useimmilta näiltä aloilta kootaan siten tietoja Suomen Tilastolliseen Vuosikirjaan.

Alotettu Suomen Virallisen Tilaston sarja XXVII, »Alkoholi-tilastoa», Suomen vankiloissa vuonna 1898 toimitettu virallinen tutkimus väkijuomien vaikutuksesta rikksellisuuteen,¹⁾ maan virallisen tilaston uudestaan järjestämistä varten asetetun komitean ehdotus lääkintötilaston uudistamisesta siten, että sen avulla muun ohella voitaisiin paljastaa alkoholin vaikutus kuolleisuuteen paljoo selvemmin kuin nyt,²⁾ j. n. e. osoittavat, ettei meilläkään olisi mahdotonta saada aikaan kunnollista tilastoa puheenalaisella alalla. Edellä esitetyn pohjoismaisen alkoholitilastosuunnitelman A-osaston I-, III-, IV- ja IX-kohdissa sekä osittain II-kohdassa mainituista tiedoista voitaisiin luullaksemme melkoinen osa hankkia ilman voittamattomia vaikeuksia.

Tämän esityksen puitteisiin ei kuulu yksityiskohtaisten ehdotusten tekeminen maamme alkoholitilaston järjestämisestä. Siinä kohden tarpeellisen valmistavan työn käsittääksemme paraiten suorittaisi erityinen, sosiaaliiseen alkoholitutkimukseen perehtyneistä henkilöistä kokoonpantu komitea, jonka tulisi sitten jättää suunnitelmansa mainitun virallisen Tilastokomitean lopullisesti tarkastettavaksi ja viimeisteltujen ehdotusten muotoon puettavaksi. Ensimmäisiä esitöitä jo on suoritettukin, sillä Tilastokomitea ryhtyi, kysymystä läänintilastosta käsitellessään, tarkastamaan tämän kirjoittajan pyydettyinä asiantuntijana laatimia alkoholitilaston tauluehdotuksia, vaikka työ sitten keskeytyi, siksikuin alkoholitilaston lopullinen käsittely mainituissa komiteassa pääsee vuoroonsa.

Ehdottomana edellytyksenä tyydyttävän alkoholitilaston aikaansaamiseen lienee pidettävä sitä, että Tilastollinen Päätoimisto itse saa, sopivaa apuvoimaa hankkimalla, tämän tehtävän suorittaakseen. Se henkilö, joka lähinnä joutuisi vastuunalaiseksi asiassa, voisi sitten valvoa, että se vuotuinen tilastojulkaisu, joksi sarjan »Alkoholi-tilastoa» vast'edes täytynee muodostua, tulisi niin monipuolisesti puheenalaista tärkeätä yhteiskuntakysymystä valaisevaksi, kuin oloissamme suinkin on mahdollista.

Varomatonta voisi kuitenkin olla rasittaa Suomen vastaista virallista alkoholitilastoa kovin monilla joka vuosi täytettävillä tauluilla, koska julkaisun kautta saattaisi muuttua liian kaavamaiseksi ja kulloinkin päiväjärjestyksessä olevain erikoiskysymysten valaiseminen siitä syystä jäädä vähemmälle.

¹⁾ Fångvårdsmanufaktureringens i Finland Meddelanden. XV. 1900. April. S. 68—91.

²⁾ Vrt. Statistikkomiténs betänkande III. Medicinalstatistik. Helsingfors, 1904. S. 13 seur., 32.